

پرونده ویژه حقوق بشر آمریکایی «بخش سوم، حقوق شهروندی»

لیبرالیسم علیه حریم خصوصی

کند و در صورت ایجاد اختلال، نقض حریم خصوصی صورت گرفته است. آژانس‌های محلی، ایالتی و فدرال موظفند حقوق شهروندی افراد را رعایت کنند. شاید متداول‌ترین نمونه نهادها یا آژانس‌های دولتی که مرتکب نقض حقوق شهروندی می‌شوند را بتوان سوء رفتار پلیس یا وحشیگری پلیس قلمداد کرد. افسران پلیس به دلیل تعلق داشتن به یک طبقه خاص تحت حمایت قانونی، نمی‌توانند علیه شهروندان تبعیض قائل شوند و اگر این کار را انجام دهند، باید قانون از کسانی که حقوق‌شان خدشه‌دار شده است، حمایت کند.

طبقات محافظت‌شده فوق، به شغلی نمی‌گمارد یا فرآیند استخدام و به کارگیری او را دچار آسیب و ایراد می‌کند، این یک تخلف از حقوق شهروندی محسوب می‌شود. درست همان طور که کارفرمایان ملزم به برخورد منصفانه با کارگران هستند، صاحبخانه‌ها، دفاتر لیزینگ و فروشندگان نیز موظفند بر اساس قانون یا مستاجران و خریداران منصفانه رفتار کنند. اینکه یک فرد در یک گروه از طبقات فوق باشد (نژاد، سن، قومیت و...) نباید در تصمیم‌گیری صاحبخانه یا فروشنده در مورد انجام کار با او اختلال ایجاد

و رود و خروج در فرودگاه‌ها و... اشاره کرد. یکی از مسائل بسیار مهم در ایالات متحده آمریکا، تناقضی است که بین قوانین مصرح از جمله قانون اساسی از یک طرف و تمناهای دولت فدرال ایالات متحده و ایالات از طرف دیگر در عمل در خصوص حقوق بشر وجود دارد، حقوق غیرقابل انکاری برای شهروندان و (تأحدی) غیر شهروندان در حقوق اساسی ایالات متحده تصریح شده است، اگرچه این حقوق به مرور زمان با اعمال اصلاحات پی‌درپی تغییر کرده‌اند، با این حال حمایت دستگاه قضایی و تقنینی در ایالات متحده، سبب شده است حقوق تصریحی در ایالات متحده از جایگاه مترقی برخوردار باشد. گسترش حقوق بشر در ایالات متحده به ابعاد جدید نیز از جمله موضوعاتی بوده که مورد تأکید این کشور قرار گرفته است.

تعریف حریم خصوصی و حقوق شهروندی

حقوق شهروندی به حقوق همه افراد برای برخورداری از رفتار مساوی در تحصیلات، اشتغال، مسکن و سایر مسائل اشاره دارد. بعضی اوقات به دلیل نژاد، سن، مذهب، جنسیت، ناتوانی جسمی یا روحی و منش ملی ممکن است به‌طور غیرقانونی، حقوق مدنی نقض شود.

چه کسانی حقوق شهروندی را نقض می‌کنند؟

بسیاری از افراد، آژانس‌ها و شرکت‌ها در ایالات متحده به‌طور غیرقانونی حقوق شهروندی و حریم خصوصی را نقض می‌کنند. طرف‌هایی که بیشتر حقوق شهروندی را نقض می‌کنند عبارتند از: مدیران یا سرپرستان کار، صاحبخانه‌ها یا دفاتر لیزینگ و کارگزاران محلی، ایالتی یا فدرال. قانون VII حقوق مدنی و قانون آمریکایی‌های دارای معلولیت، تصریح می‌کند که کارفرمایان موظف هستند صرف‌نظر از نژاد، جنسیت، سن، قومیت، گرایش جنسی، معلولیت یا منشأ ملی با تمام کارمندان عادلانه رفتار کنند. وقتی یک کارفرما فردی را از یکی از

به‌رغم وجود برخی علائم و نشانه‌هایی که دال بر برجستگی حقوق بشر در قوانین ایالات متحده است، ایالات متحده به دلیل سوابق حقوق بشر در سطح بین‌المللی شدیداً مورد انتقاد قرار گرفته است که این موارد نقض توسط موسسات و سازمان‌های بین‌المللی که در این کشور فعالیت می‌کنند، سازمان عفو بین‌الملل، دیده‌بان حقوق بشر، شورای اجتماعی اقتصادی ملل متحد، شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد و... به‌صورت متناوب تصریح شده‌اند. از جمله این موارد نقضی که تصریح شده، می‌توان به حمایت کمتری از کارگران نسبت به بیشتر کشورهای غربی، حبس بدهکاران، جرم‌زدایی بی‌خانمان‌ها و فقرا، حمله به حریم خصوصی شهروندان، برنامه‌های نظارت گسترده، وحشیگری پلیس، مجازات پلیس و فساد، حبس شهروندان برای سود، بدرقتاری با زندانیان، بالاترین تعداد نوجوانان در زندان‌های کشور، داشتن طولانی‌ترین مجازات‌های زندان در جهان برای نوجوانان، آخرین کشور غربی که از مجازات اعدام هنوز استفاده می‌کند، سوءاستفاده از مهاجران قانونی و غیرقانونی (از جمله کودکان)، تسهیل تروریسم در کشور، تسهیل استفاده از سلاح‌های گرم، تسهیل اقدامات راسیستی، سیستم مراقبت‌های بهداشتی متناسب با توان ثروتمندان، خصوصی‌سازی حوزه‌های خدمات عمومی از جمله بازداشتگاه‌ها و زندان‌ها، فقدان یک برنامه جهانی مراقبت‌های بهداشتی برخلاف اکثر سایر کشورهای توسعه‌یافته، گران‌ترین سیستم مراقبت‌های بهداشتی نسبت به سایر کشورهای توسعه‌یافته، ادامه حمایت از دیکتاتورهای خارجی (حتی هنگامی که نسل‌کشی در کشورهای آنها صورت گرفته است)، ناپدیدشدن اجباری، اعزام‌های فوق‌العاده، بازداشت‌های غیرقانونی، شکنجه زندانیان در خلیج گوانتانامو و سیاه‌قتل‌های هدفمند غیرقانونی، بازداشت‌نخبگان سایر کشورها در مبادی

گزارش‌هایی در تجاوز نهادهای امنیتی به حریم خصوصی

در گزارش‌های متعددی که در خصوص وضعیت حقوق بشر در ایالات متحده منتشر شده است، به شرح مواردی پرداخته شده که آژانس‌ها و ادارات متعدد دولتی، حریم خصوصی و حقوق شهروندی را نقض کرده‌اند. برای مثال روزنامه واشینگتن پست در گزارشی به‌صورت مفصل در خصوص نقض حریم خصوصی و حقوق شهروندی توسط دفتر امنیت ملی ایالات متحده آمریکا (NSD) از سال ۲۰۰۸ اشاره کرده و به این موضوع پرداخته است که این اداره اختیاراتش پیرامون مسائل امنیتی را با تجاوز به حریم خصوصی فراتر برده است. یکی از این اسناد بازرسی دفتر امنیت ملی در سال ۲۰۱۲ نشان می‌دهد که در جریان ۱۲ ماه، ۲۷۷۶ مورد از جمع‌آوری غیرمجاز، ذخیره کردن، دسترسی یافتن یا توزیع اطلاعات امنیتی را نشان می‌دهد. این گزارش در عین حال به یک مورد تخلفی از حکم دادگاه و در بیش از ۳۰۰ مورد استفاده غیرمجاز از اطلاعات شهروندان آمریکایی یا خارجی اشاره می‌کند که به‌صورت قانونی در ایالات متحده آمریکا اقامت دارند. در یک مورد دیگر، گفته شده «شمار زیاد، مکالمات تلفنی از واشینگتن شنود شده است. در خصوص نقض حریم خصوصی و حقوق شهروندی گزارش‌های متدود در قالب افشاگری‌های ادوارد اسنودن، منتشر شد که نشان‌دهنده این است که ایالات متحده در سطح دفاتر و نهادهای امنیتی دست به نقض حقوق آمریکایی‌ها و خارجی‌های مقیم این کشور زده است. افشاگری‌های اسنودن نگرانی‌ها را نه تنها در مورد نظارت اطلاعاتی دفتر امنیت ملی ایالات متحده آمریکا، بلکه همچنان برای سایر دستگاه‌های اطلاعاتی ایالات متحده آمریکا و بریتانیا برانگیخته است. این موضوع سبب شد تا در سال ۲۰۱۳ باراک اوباما رئیس‌جمهور وقت ایالات متحده آمریکا با هدف بازگشت اعتماد به دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی آمریکا و ترمیم چهره دستگاه‌های امنیتی آمریکا نزد مردم این کشور و همچنین نزد متحدانش اقداماتی را در راستای اصلاح ساختار این دستگاه‌ها انجام دهد.

اصلاحیه قانون فیسوا

به همین سبب بین دستگاه‌های امنیتی با اپراتورهای تلفن همراه در آمریکا رابطه بسیار تنگاتنگی وجود دارد، به این نحو که در سال ۲۰۱۱/۲۱ میلیون درخواست تفحص و شنود از ناحیه دستگاه‌های اطلاعاتی، انتظامی و امنیتی به اپراتورهای تلفن همراه فرستاده شده است. این درخواست‌ها شامل مواردی چون اطلاعات مشترک، مکان‌یابی تماس‌ها، ریز پیامک‌ها و مسائلی از این دست بوده است. در همین خصوص باید به ارتباط بین سیستم‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری در دست دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی نیز اشاره کرد. در ایالات متحده بسیاری از خدمات فنی مربوط به تلفن همراه، اینترنت، بسته‌های اینترنتی، مکالمات و... به شرکت‌های خصوصی واگذار شده است که این شرکت‌های خصوصی شدیداً متأثر از امتیازاتی که از ناحیه دستگاه‌های امنیتی دریافت می‌کنند، تطمیع می‌شوند و اطلاعات مربوط به حریم خصوصی شهروندان را در اختیار آنها قرار می‌دهند. شرکت‌هایی که خدمات اینترنتی و خدمات مکالمه‌ای را به شهروندان عرضه می‌کنند و همچنین مهم‌ترین شرکت‌های اپراتور تلفن همراه، مهم‌ترین بازو‌ها و کلیدی‌ترین نقش‌ها را در خصوص گردآوری اطلاعات حریم خصوصی برای دستگاه‌ها و نهادهای امنیتی و اطلاعاتی فراهم می‌کنند. تا چند سال پیش شهروندان هنوز از حجم اطلاعاتی که از آنها فاش می‌شد، با خیر نبودند و به همین ترتیب مقاومتی در برابر آن نشان نمی‌دادند اما با انتشار گزارش‌های مکرری که توسط دستگاه‌های امنیتی منتشر شده است، میزان مقاومت و مخالفت با این شرکت‌ها نیز افزایش یافته است و شهروندان نسبت به حریم خصوصی خود حساسیت بیشتری به خرج می‌دهند.

یکی از دوگانه‌های مهم در آمریکا که همواره محل تنش بین فعالان حقوق شهروندی از یک طرف و طرفداران حاکمیت و اقتدار دستگاه‌های امنیتی از طرف دیگر بوده است، دوگانه حقوق شهروندی - منافع ملی بوده است. این دوگانه به سبب اهمیتی که داشته توانسته جنبش‌های اجتماعی و شکاف‌های مختلف را فعال کند. یکی از بزنگاه‌هایی که این دوگانه توانست مخالفت و موافقت‌هایی را جلب کند، تصویب قانون حمایت از شنود مکالمات تلفنی به نفع ادارات امنیتی در آمریکا بود. کنگره ایالات متحده در سال ۲۰۰۸، اصلاحیه قانونی را به تصویب رساند که مشهور شد به قانون «فیسوا». بعد از تصویب این قانون بود که بسیاری از فعالان حقوق شهروندی و حریم خصوصی بر این موضوع اصرار ورزیدند که این تاریخ نقطه عطفی برای نقض سیستماتیک حریم خصوصی توسط دستگاه‌های اطلاعاتی و مخابراتی ایالات متحده است تا بتوانند با اعطای مجوزهای قانونی، مکالمات و ارتباطات بین مردم را شنود کنند. در همین خصوص روزنامه نیویورک تایمز در سال ۲۰۰۹ با اشاره به سرعت اطلاعات، شنود و استفاده از دستگاه‌ها و روش‌های اطلاعاتی برای جمع‌آوری اطلاعات، مکالمات و... از شهروندان در ایالات متحده، در همین زمینه تحلیل کرده است که دستگاه‌های امنیت داخلی آمریکا با استفاده از این قانون و بدون داشتن هرگونه دغدغه‌ای در این خصوص دست به جاسوسی در ابعاد گسترده از شهروندان خود می‌زنند. در همین زمینه گزارش این روزنامه به این موضوع اشاره می‌کند که «بسیاری از مردم از این موضوع خبر ندارند که مهم‌ترین ابزار این جاسوسی دولتی در جیب آنها قرار دارد و دستگاه‌های امنیتی می‌توانند هر ساعت و هر دقیقه آنها را زیر نظر داشته باشند، یعنی همان تلفن‌های همراه که در نگاه بسیاری چندان مهم نیستند.»

نقض حریم خصوصی گروه‌های اقلیت

یکی از مواردی که می‌توان از آن به‌عنوان تبلور اقدامات علیه حریم خصوصی در آمریکا یاد کرد، اقداماتی است که دولت فدرال و پلیس فدرال علیه مسلمانان در آمریکا را داشته است؛ این اقدامات در چارچوب قوانین و مقرراتی پیگیری شده است که می‌توان آن را توجیهی برای دفاع از امنیت ملی آمریکا دانست. وزارت دادگستری آمریکا، به‌عناصر پلیس فدرال این کشور «اف‌بی‌آی» اجازه داد مکالمات تلفنی مسلمانان این کشور را بدون هیچ اتهامی و تنها به‌علت سابقه دینی و نژادی آنان شنود کنند. این موضوع در راستای کنترل و نظارت اجتماعی روی گروه‌های اسلامی برای ممانعت از ارتکاب هرگونه عمل تروریستی صورت گرفته و توجیه استفاده از این اقدام نیز مسائل امنیتی و مسائل مربوط به منافع ملی است. با این حال تشدید نظارت اجتماعی و سرکوب‌های اجتماعی، سانسورهای اجتماعی و... سبب شده است سروصدای گروه‌های اسلام‌گرا در آمریکا درباره نقض حریم خصوصی مسلمانان بیشتر شود. شمار بسیاری از سازمان‌های عربی و اسلامی آمریکا به این تصمیم وزارت دادگستری به‌شدت اعتراض و از آن ایراد نگارنی کرده‌اند. انجمن اعراب مقیم آمریکا، کمیته عربی آمریکایی مبارزه با نژادپرستی و مجلس امور عمومی اسلام‌ها نیز از این اقدامات، تأکید کردند که این قوانین جدید به پلیس فدرال آمریکا اجازه می‌دهد بدون هیچ اتهامی و تنها به‌علت مخالفت‌ها مکالمات تلفنی، پست الکترونیک و حساب‌های بانکی مسلمانان را رصد و کنترل کند و همین موضوع در راستای نقض گسترده حریم خصوصی توسط دستگاه‌های دولتی آمریکا محسوب می‌شود. با توجه به افزایش فشار روی گروه‌های اقلیت و خیزش جنبش‌های جدید در ایالات متحده در مخالفت با نظام سرمایه‌داری، آنچه مشخص است اینکه نظارت و کنترل دولت ایالات متحده و دستگاه‌های پلیسی - امنیتی شبیه به اف‌بی‌آی روی حریم خصوصی شهروندان نه تنها کاهش پیدا نخواهد کرد، بلکه پیش‌بینی می‌شود این نظارت‌ها، سانسورها و تجاوزها به حریم خصوصی در این کشور افزایش نیز پیدا کند و به‌منظر می‌رسد دموکراسی آمریکا هرچه بیشتر از ماهیت تهی شود و به‌دست دیکتاتوری دستگاه‌های امنیتی سوق پیدا کند.

رسوایی حکم دادگاه و شرکت وریزون

بحث‌های مفصلی از سال ۲۰۱۲ به بعد در این خصوص صورت گرفت که دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی آمریکا به‌منظور ردیابی و جمع‌آوری اطلاعات، با استفاده از چند شرکت مهم و شبکه اجتماعی از جمله مایکروسافت، یاهو، گوگل، فیسبوک، پال‌تاک، ای‌اوال، اسکایپ، یوتیوب و اپ، با طراحی برنامه‌ای به نام پریم (prism) اطلاعاتی را از حریم خصوصی، ایمیل‌ها و چت‌ها، تصاویر، موقعیت‌ها و لوکیشن‌ها و... کاربران این شرکت‌ها سرقت کرده‌اند و بعداً آنها را مورد استفاده قرار داده‌اند. در اقداماتی مشابه، عکس‌ها، ایمیل‌ها و... مایکروسافت و گوگل که بیشترین حجم کاربران را در فضای اینترنت داشته‌اند، مورد استفاده دستگاه‌های اطلاعاتی آمریکا قرار گرفته است. طبق اطلاعات و آماري که واشینگتن پست و گاردین در این خصوص منتشر کرده‌اند، برخی اسناد و مجوزهای قضایی وجود دارند که به دستگاه قضایی و پلیسی - امنیتی ایالات متحده این امکان را می‌دهند تا نظارت بر اطلاعات خارجی که با مجوز یک دادگاه سری به شرکتی به نام وریزون داده شده، بتوانند شماره‌های تلفن، زمان برقراری ارتباط و مدت زمان برقراری ارتباطات، مکالمات بین‌المللی افراد و برخی دیگر از مسائل خصوصی را به دولت فدرال و پلیس فدرال تحویل دهند. این موضوع سبب ایراد اتهامات بسیاری به مقامات قضایی و اطلاعاتی ایالات متحده شد. روزنامه‌ها و جراید در خصوص این اتفاق با نشانه‌رفتن انگشت اتهام به سمت دموکراسی ایالات متحده، این اقدام را نقض فاحش حریم خصوصی و یکی از خصوصی‌ترین اقدامات شهروندی یعنی برقراری مکالمات تلفنی دانستند و در تلاش برای ایجاد جنبش‌های مدافع حریم خصوصی شهروندان بوده‌اند، موضوعی که سبب شده فشار زیادی روی دستگاه‌های اطلاعاتی این کشور برای پاسخگو کردن آنها نسبت به نقض حقوق شهروندی و حریم خصوصی انجام شود.

فرا حزبی بودن نقض حریم خصوصی

آمریکا هزینه‌های بسیار زیادی را برای اقدامات جاسوسی و جمع‌آوری اطلاعات از شهروندان و مهاجران چه در داخل و چه خارج از این کشور خرج می‌کند. مایکل مک‌کانل، مدیر اداره اطلاعات ملی وقت آمریکا در سال ۲۰۰۷ به این موضوع اشاره کرده بود که بودجه اطلاعاتی آمریکا در آن سال ۴۳/۵ میلیارد دلار بوده و این درحالی است که هر سال بر ابعاد این هزینه‌ها افزوده شده است. یکی از مسائل و موضوعات فرا حزبی در ایالات متحده موضوع حریم خصوصی است. هم‌دموکرات‌ها و هم‌جمهوری خواهان در خصوص تصویب قوانینی که حریم خصوصی را تحت الشعاع قرار دهد، جانب منافع و امنیت ملی را گرفته‌اند. اشاره شد که تصویب اصلاحیه پنجم قانون فیسوا در زمان باراک اوباما صورت گرفت. شنود تلفنی و اخذ اطلاعات از شهروندان با اولویت‌های دستگاه‌های امنیتی آمریکا مرتبط است، مستقل از نوع دولت یا سیاست‌های حزبی که در این کشور وجود دارد.

شبکه‌تار عنکبوتی دستگاه‌های اطلاعاتی در شبکه‌های اجتماعی

کمسیون تجارت فدرال که در زمان انعقاد این توافق حضور داشتند، معتقدند جریمه تعیین شده برای فیسبوک کافی نیست. شرکت فیسبوک با وجود اینکه تاکنون بارها در برابر کاربران چند میلیاردی خود در جهان متعهد شده تعیین نحوه اشتراک اطلاعات شخصی آنها را در اختیار خودشان قرار دهد، حق انتخاب کاربران را نادیده گرفته است. محدودیت‌های اعمال شده بر عملکرد فیسبوک به گونه‌ای طراحی شده‌اند که علاوه بر مجازات تخلفات احتمالی آینده فیسبوک، فرهنگ سازمانی این شرکت را در رابطه با حریم خصوصی تغییر و احتمال نقض حریم خصوصی کاربران را در آینده کاهش دهند.

این موضوع تأخیری تبدیل به یک بحران در ایالات متحده شده است که حتی مقامات قضایی آمریکا نسبت به آن واکنش نشان داده‌اند؛ یک نمونه آن‌را می‌توان واکنش سال ۲۰۱۹ دستگاه قضایی آمریکا نسبت به نقض حریم خصوصی شهروندان قلمداد کرد. چندی پیش کمسیون تجارت فدرال آمریکا اعلام کرد فیسبوک پنج میلیارد دلار در خصوص نقض حریم خصوصی در ایالات متحده جریمه شده است. این جریمه بالاترین میزانی است که تاکنون به‌دلیل تجاوز به حریم خصوصی کاربران برای یک شرکت تعیین شده و از سنگین‌ترین مجازات‌های مالی محسوب می‌شود که تاکنون در کشور آمریکا به‌اجرا درآمده است. با وجود این، دو نفر از پنج عضو

جدیدترین تحركات در شبکه‌های اجتماعی امری سهل‌الوصول خواهد بود؛ امری که می‌توان در تأثیرگذاری دولت آمریکا و دستگاه‌های اطلاعاتی ایالات متحده روی تأثیر و فیسبوک و حذف مستمر اکانت‌های مخالف با ایالات متحده آن را دید. **فیسبوک سردمدار ارتباط با نهادهای امنیتی و در صدر نقض حریم خصوصی** در یک دهه گذشته بارها ارتباط بین فیسبوک و نهادهای اطلاعاتی و امنیتی ایالات متحده مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته و فعالان حریم خصوصی و حقوق شهروندی در این ارتباط هشدارهایی را به کاربران این شبکه اجتماعی داده‌اند.

یکی از ابعاد بسیار مهم در زوفاشگری‌های مربوط به شنود مکالماتی و تجاوز به حریم خصوصی شهروندان را باید در ماهیت پیچیده و درهم‌تنیده شبکه‌های اجتماعی دنبال کرد؛ موضوعی که در گزارش‌های بی‌دری روزنامه‌ها و جراید در ایالات متحده آمریکا در خصوص ارتباط بین دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی مایکروسافت، یاهو، گوگل، فیسبوک، پال‌تاک، ای‌اوال، اسکایپ، یوتیوب و اپل می‌توان آن را دید و به‌میزان استیغنی این شبکه‌های اجتماعی، موتورهای جست‌وجوگر، سرویس‌های خدمات اجتماعی، سرویس‌های موقعیت‌یاب، نشانگرها و... به‌خوبی پی‌برد. بسیاری از این شرکت‌ها اعضا و کاربران بین‌المللی دارند و طبیعتاً استفاده از ظرفیت این شرکت‌ها برای دولت ایالات متحده و دستگاه‌های امنیتی آن برای اخذ